

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 23.09.2024 § 328

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 23.09.2024

§ 328

Valtionosuudet, verotulojen menetysten korvaukset ja kotikuntakorvauksen perusosa 2024, valtiovarainministeriö

53/02.02.00.04/2024

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky, p. 050 383 6502

Controller Katja Markkola, p. 050 383 6456

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää tyytyä valtiovarainministeriön päätökseen 26.6.2024 kuntien kotikuntakorvauksen perusosan korjaamisesta vuodelle 2024 ja hakea oikaisua valtiovarainministeriön päätökseen 26.6.2024 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta vuodelle 2024 perusteluosassa esitetyn mukaisesti.

Samalla kaupunginhallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Käsittely

Kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Sonja Falk ilmoitti esteellisyytensä (HL 28.1 § 4 k.) ja poistui asian käsittelyn ajaksi.

Perusteluosa

Kuntalain (410/2015) 38 §:n mukaan kunnanhallitus johtaa kunnan taloutta ja 39 §:n mukaan vastaa sen taloudenhoidosta ja myös huolehtii sen sisäisestä valvonnasta ja valvoo kunnan etua. Julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan (Suomen tilintarkastajat ry:n suositus 1/2024) kohdan 4.2 mukaan kunnanhallitus myös, yhdessä muiden tilivelvollisten kanssa, vastaa valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuudesta.

Kaupunginhallitukselle tuotiin 4.3.2024 § 91 osana sisäistä valvontaa ja kunnan edunvalvontaa käsittelevän valtiovarainministeriön (VM) päätös kunnalle myönnettyistä valtionosuuksista ja kotikuntakorvauksen perusosasta. Kaupunginhallitus päätti tyytyä päätökseen kotikuntakorvauksen perusosasta ja hakea oikaisua peruspalvelujen valtionosuutta ja verotulomenetysten korvausta koskevaan valtionosuuspäätökseen em. päätöksen perusteluissa esitetyn mukaisesti.

VM hylkäsi 26.6.2024 oikaisuvaatimuksen. Kaupunki teki asiasta valituksen 28.6.2024 Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle. Kaupunginhallitus merkitsi valituksen tiedoksi 19.8.2024 § 288.

VM teki 26.6.2024 päätöksen kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta vuodelle 2024. Päätöksessä kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen on lisätty 9,9 milj. euroa kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen vuonna 2023 käyttämättä jääneitä määrärahoja. Lisäksi päätöksessä on vähennetty kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 0,6 milj. euroa kunnilta hyvinvointialueiden rahoituksen pohjaksi siirtyvien kustannusten tarkennuksen vuoksi.

VM on lisäksi korjannut erillisellä päätöksellä vuoden 2024 kotikuntakorvauksen perusosan euromäärää laskennassa käytettävän

kustannuspohjan tiedonkeruussa havaittujen virheiden vuoksi. Uusi perusosa vuodelle 2024 on 7 880,65 euroa (aiemmin 7 459,25 euroa). Uuden perusosan määrän mukaiset kotikuntakorvaukset maksetaan elokuun maksuerästä alkaen.

Peruste	Talousarvio 2024	VM:n päätös 21.12.2023	VM:n päätös 26.6.2024	Muutos
Peruspalvelujen valtionosuus ilman verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta	38 272 500	37 382 250	37 608 583	226 333
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	23 192 400	23 182 373	23 182 373	0
Verotulomenetyksen korvaus	18 593 900	18 224 255	18 224 255	0
Yhteensä	80 058 800	78 788 878	79 015 211	226 333

Oikaisuvaatimusoikeus päätöksiin

Mikäli kunta on tyytymätön tehtyihin päätöksiin, sillä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus VM:lle. Kotikuntakorvauksen osalta kunta voi hakea oikaisua kotikuntakorvauksen perusosan euromäärään.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja siitä on käytävä ilmi oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja osoite, hakijan vaatimukset ja vaatimuksen perusteet sekä mitä päätöstä oikaisuvaatimus koskee. Oikaisuvaatimus on toimitettava VM:lle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

VM:n edellä kuvatut päätökset on tarkasteltu eikä kotikuntakorvauksen perusosasta löytynyt aihetta oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Lahden kaupunki hakee oikaisua VM:n 26.6.2024 päätökseen (VN/35660/2023) kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta vuodelle 2024.

Oikaisuvaatimuksen perusteet

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) vuoden 2022 tilinpäätöksen pakollisen varauksen aiheuttama alijäämä tulee poistaa sote-siirtolaskelmista ja VM:n valtionosuuslaskelmista Lahden kaupungin valtionosuutta vähentävänä tekijänä.

Lahden kaupunki on pyytänyt työoikeudellista asiantuntijalausuntoa työoikeuden emeritusprofessori, OTT, VTK Seppo Koskiselta ja oikeudellista asiantuntijalausuntoa hallinto-oikeuden emeritusprofessori, OTT Olli Mäenpäältä. Lausuntojen mukaan Lahden kaupunki ei ole vastuussa PHHYKY:n vuonna 2023 toteuttaman palkkaharmonisaation aiheuttamista kustannuksista. Kyseiseen palkkaharmonisaatioon perustuvat saatavat ovat kiistatta syntyneet luovutuksen saajan aikana luovutuksen saajan toimesta. Ne ovat siis erääntyneet maksettaviksi luovutuksen saajan aikana.

Lahden kaupunki on tehnyt 28.6.2024 valituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle VM:n päätöksestä 26.6.2024 Lahden kaupungin oikaisuvaatimuksen hylkäämisestä. Valituksessa Lahden kaupunki on tuonut esille seuraavat asiat:

”Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta (616/2021, myöhemmin toimeenpanolaki) mukaan PHHYKY:n henkilöstö

siirtyi liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Liikkeenluovutuksen jälkeen hyvinvointialue on jatkanut PHHYKY:n aloittamaa neuvottelua palkkojen yhdenmukaistamisesta. PHHYKY:n keskeneräisen palkkaharmonisaatoratkaisun osalta Lahden kaupungin näkemys toimeenpanolain, työsopimuslain (55/2001) ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (304/2003) mukaisesti vuoden 2022 tilinpäätöksessä on ollut, että PHHYKY ei ole vastuussa tulevaan palkkaharmonisaatoratkaisuun liittyvistä korvauksista ja siten mahdollista korvausmenoa ei ole voitu pitää todennäköisenä tapahtumana eikä siitä olisi tullut tehdä pakollista varausta tilinpäätökseen.

PHHYKY:n tekemä palkkaharmonisaatiota ennakoiva tilinpäätösvaraus on muuttanut yhtymän tilinpäätöksen 2022 alijäämäiseksi. Toimeenpanolain 33 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueille. Edellä kuvatusti alijäämä on syntynyt kirjanpitolain (1336/1997) perusteella tehdystä palkkaharmonisaatiota koskevasta varauksesta.

Palkkaharmonisaatiokorvaus ei ole syntynyt eikä siitä ole ollut sopimusta 31.12.2022 mennessä, jolloin kuntayhtymä ei liikkeenluovutuksen jälkeen ole vastuussa 1.1.2023 jälkeen sovitusta kustannuksista. Näin ollen menoa ei olisi voinut pitää todennäköisenä eikä siitä olisi tullut tehdä tilinpäätösvarausta. Näin ollen ei ole perustetta alijäämään, johon kunnilla olisi kattamisvelvollisuus.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen 1.1.2023 jälkeen sopimassa palkkaharmonisaatoratkaisussa on kyse palkanerosta maksettavasta korvauksesta, joka perustuu työsopimuslain syrjintäkieltoon ja tasapuolisen kohtelun vaatimukseen. Korvaus saatava eräänyy asiasta tehtävän sopimuksen tai tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Tällaista

erääntymistä ei ole ollut olemassa liikkeenluovutuksen tapahtuessa. Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle on ollut erityistä etua hyväksyä palkkaharmonisaatiovaraus Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän jäsenkuntien maksettavaksi, koska tämä toimenpide lisäsi Päijät-Hämeen hyvinvointialueen saamaa valtion rahoitusta vastaavalla tavalla. Hyvinvointialue ei ole ollut päätöstä tehdessään neutraalissa asemassa ja hyvän hallintotavan periaatteiden mukaisesti tämä päätös olisi tullut siirtää puolueettoman toimijan tehtäväksi.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä perustettiin vuonna 2017. Kuntayhtymän palkkaharmonisaatiota on toteutettu vuodesta 2018 lähtien. Palkkaharmonisaation toteuttamismallin osalta yhtymä on konsultoinut mm. työoikeuden professori Seppo Koskista ja KT kuntatyönantajaa. Korkeimman oikeuden päätöksessä (2024:9) on katsottu, että sairaanhoitopiirin ryhdyttyä toimenpiteisiin palkkaharmonisoinnin toteuttamiseksi, ei erityistä määräaikaa palkkaharmonisoinnin osalta voida määrittää.

Kunnista hyvinvointialueille siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen (myöhemmin soteuudistus) kustannukset on VM:n päätökseen 26.6.2024 tarkistettu kuntien lopullisten vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen perusteella (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 57 § 3 ja 4 mom.). Lisäksi päätöksen mukaan kuntien tilinpäätöstietojen mukaisista kustannustiedoista on oikaistu niitä merkittävästi vääristävät erät 30.6.2023 voimaan tulleen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885, myöhemmin valtionosuusasetus) perusteella.

Valtionosuusasetuksen 7 §:n mukaisesti VM:lle on toimitettava riittävä selvitys kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, joihin takautuvien kustannusten maksaminen perustuu. PHHYKY:n tekemä yksipuolinen tilinpäätösvaraus ei perustu tuomioistuimen päätökseen, palkkaharmonisaatoratkaisusta ei ole tehty sitovaa sopimusta tilinpäätöshetkellä eikä tilinpäätösvarausta voida pitää näihin rinnastettavana asiakirjana.

Lahden kaupunki on lausunut syksyllä 2022 ennen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885) voimaantuloa (KH 28.11.2022 § 427) VM:lle palkkaharmonisaation vaikutuksesta kuntien yhdenmukaiseen kohteluun. Kaupunki totesi lausunnossaan, että eri tahtisesti toteutettu palkkaharmonisaatio ja sen vaikutus siirtolaskelmiin asettavat kunnat eriarvoiseen asemaan tulevaa valtionosuusrahoitusta määritettäessä.

Takautuvan 1.1.2023 jälkeen toteutettavan palkkaharmonisaation kustannusvaikutukset tulee eliminoida kokonaan pois siirtolaskelmista, jotta ne eivät vaikuta kuntien yhdenvertaiseen kohteluun.

Lisäksi valtionosuusasetus (1393/2022 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885) on ristiriitainen toimeenpanolain (Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantuloa 616/2021) kanssa. Lain mukaan kunta ei ole vastuussa 1.1.2023 jälkeen sovituista ja eräänntyistä palkkaharmonisaatoratkaisuista.”

Hämeenlinnan hallinto-oikeus ei ole vielä antanut ratkaisua valitusasiassa.

Oikaisuvaatimus

Lahden kaupunki hakee oikaisua VM:n päätökseen 26.6.2024 (VN/35660/2023) kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muuttamisesta vuodelle 2024 siltä osin kuin valtionosuuslaskelmissa on huomioitu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alijäämän kattamisvelvollisuus, joka aiheutuu yhtymän tekemästä tilinpäätösvarauksesta liittyen mahdolliseen palkkaharmonisaatoratkaisuun, ja joka vaikuttaa Lahden kaupungin valtionosuuksiin ja verotulomenetysten korvauksiin.

Talouspalvelujen valmisteleva oikaisuvaatimusluonnos esitetään päätöksen liitteenä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote: konsernipalvelut/talouspalvelut